

Lýkožrout smrkový – příčiny přemnožení

Jaký vliv mají vysoké teploty na přemnožení lýkožrouta smrkového (kůrovce)? Jak sucho ovlivňuje populaci kůrovce? Proč je polomové dříví pro kůrovce atraktivní?

Zajímá vás více? Přečtěte si i další články na podobné téma?

Přemnožení lýkožrouta smrkového může být způsobeno jedním ze třech hlavních faktorů, daleko častěji však jejich kombinací. Těmito faktory jsou:

- polomy;
- sucho a vysoké teploty;
- zanedbání obranných opatření.

Lýkožrout smrkový (kůrovce) je typický sekundární škůdce, který přednostně napadá čerstvě odumřelé dřeviny a silně oslabené stromy, což silně ovlivňuje i faktory způsobující jeho ideální prostředí k množení.

Až při přemnožení, kdy nemá dostatek vhodného materiálu k množení, může napadat také zdravé jedince.

Polomy bývají v důsledku sněhových nebo větrných kalamit uváděny jako častý faktor vzniku kůrovcových kalamit. Dokonce již jedna z největších kůrovcových kalamit na českém území, která proběhla v letech 1868–78 na Šumavě, bývá dávána do souvislosti s pozdním zpracováním dříví z předchozích větrných polomů. Takto odumřelé dříví je pro kůrovce vhodné vzhledem k tomu, že se na rozdíl od živého stromu není schopno „bránit“ a nezalévá kůrovce pryskyřicí. Proto stačí již několik prvních jedinců, kteří dříví začnou kolonizovat a za pomoci agregačních feromonů vábit následný masový nálet. Takto odumřelých jedinců stačí v lese několik. Z jednoho stromu totiž může vylétnout i několik desítek tisíc nových jedinců, často bývá uváděno až 200 tisíc.

Sucho bylo jako faktor přemnožení kůrovce často podceňováno a nevěnovala se mu pozornost. Suchem oslabeným stromům klesá jejich obranyschopnost, ztrácejí vitalitu a jsou špatně zásobovány živinami. Ke kolonizaci stromu tak stačí opět malé množství brouků, kteří přežijí a vyvolají masový nálet. Do souvislosti se suchem byly dávány lesní kalamity ve Skandinávii z přelomu 70. a 80. let, dále pak také gradace těchto kalamit na našem území z 80. let a z 90. let. V přemnožení kůrovce u nás v posledních dvou desetiletích hrálo sucho také nezanedbatelnou roli.

Vysoké teploty prospívají kůrovci hned ze dvou různých důvodů. Jednak ovlivňují evapotranspiraci (evapotranspirace) a také urychlují vývoj lýkožrouta a umožňují tak zvýšení počtu generací za rok (u nás ze dvou na tři).

Zatímco polomy, teplo a sucho nejsme schopni z velké míry ovlivnit, přemnožení kůrovce ovlivňují obranných opatření, která jsou plně v rukou lesníků. Správná ochranná jsou významným prvkem při boji s kůrovce a jejich zanedbání, byť i jen na krátkou dobu, může způsobit nedozírné následky ve formě lokální kalamity. Velmi dobrým důkazem významu obranných opatření může být porovnávání činnosti různých lesních závodů ve srovnatelných podmínkách.

Žádný z těchto faktorů však není všeobjímající. Přemnožení a následné kalamity zpravidla vznikají kombinací několika faktorů, přičemž klima je jedním z těch nejvýznamnějších.